

MANIFEST PER LA PAU 2021-22

PAU NO RIMA AMB POR, NI L'AÏLLAMENT, AMB UNA SOCIETAT QUE PROCURA LA JUSTÍCIA

El treball per la pau és tossudament esperançat i transformador. Fins i tot en els contextos més aclaparats per conflictes bèl·lics enquistats de temps; en territoris on hi ha una explotació sistemàtica i abusiva dels recursos naturals; en pobles a qui es roba i privatitza l'aigua; en el patiment d'aquelles que sofreixen el tràfic sexual o entre els refugiats i migrants sense papers ni reconeixement, no pensem de descobrir-hi moviments de resistència civil no violenta, grups organitzats per atendre i buscar estratègies d'ajut, o bé persones resilients que lideren, denunciïn o clamïn per la pau.

Solidaris amb aquesta resistència activa, no podem deixar de denunciar a nivell global conflictes oberts i que s'allarguen en el temps com ara: A) Els assassinats i les desaparicions dels líders indígenes a Colòmbia, al Brasil o entre el poble maputxe a l'Araucània xilena. A Llatinoamèrica, l'any 2020, s'hi han assassinat 264 persones defensores dels drets humans. A l'Amazònia hi ha un assassinat cada dos dies.

B) La desesperació i la misèria es desboquen contra el cos de les dones i els infants, i així, veiem que malgrat la denúncia internacionalitzada, a Mèxic han augmentat un 7% els femicidis i s'agreuja en un 30% el nombre de violacions respecte anys anteriors.

C) L'informe del Centre Delàs ens diu que no paren de construir-se murs de formigó a les fronteres i Europa continua retenint sense papers, ni reconeixement, ni condicions, a refugiats, desplaçats i migrants d'arreu. A Lesbos, dos camps acullen els més de 13.000 refugiats desallotjats pel foc que va cremar el camp de Moria. Un milió de persones continuen arribant cada any a aquesta illa, porta il·lusòria d'un futur millor.

Si observem el nostre entorn més proper, no puc deixar d'evocar la situació que ens deixa la crisi pandèmica: entre d'altres efectes, ens ha restringit la llibertat de moviment i circulació; s'han debilitat els vincles socials, els vincles d'acció política i les relacions laborals han canviat per a moltes persones. Els estats han implantat l'estat d'excepció i han fet tancar petites empreses i negocis, cosa que ha incrementat l'atur i la pobresa. Mentre que el poder dels estats ha aplicat mesures de contenció i repressió cap a la població, no han pogut condicionar les farmacèutiques perquè distribuïssin arreu i a un preu assequible els tractaments i vacunes que s'han fet servir per al covid-19. Les farmacèutiques s'han enriquit amb un 66% més de beneficis que abans de la pandèmia.

El que ha passat ha alimentat les ficcions de distòpia i final de civilització, i ara tastem ja la dictadura de la por i l'amenaça del col·lapse energètic. Al neoliberalisme desbocat li interessa que ens afeblim, que ens sentim sols, aïllats, que ens rendim a la por; i mentre ens preocupem egoïstament de sobreviure abans que no d'exigir polítiques públiques per a energies renovables, es pot anar dibuixant un nou escenari econòmic i de relacions polítiques d'acord amb els interessos d'uns pocs.

Tanmateix, els qui treballen per la pau són persistents. Constato que avui ja parlem de PAU amb un sentit ampli que inclou un ideal de vida digna per la persones i que promou la construcció d'una societat justa. Ser constructors i constructores d'aquesta PAU implica lluitar per uns vincles de qualitat que sostinguin la vida de les persones i la cura del planeta, de tal manera que busquem estratègies, alternatives i solucions per revertir violències i transformar tot allò que deshumanitza en oportunitats i relacions que humanitzin. L'Arcadi Oliveres repetia obstinadament que "estem obligats a no perdre l'esperança". No ho deia com una premissa moral –"ens toca ser esperançats"-, ho deia així perquè sabia que si perdem l'esperança renunciem a ser de debò, a ser persones amb els altres.

La persona esperançada no és una persona il·lusa, "bonista", com ridiculitzen alguns. Un il·lús es tapa els ulls, prefereix no veure-hi, no implicar-se. En canvi, des de l'humanisme, el cristianisme i altres tradicions de saviesa, ser esperançat vol dir reconèixer el dolor dels altres i intentar -malgrat tots els impediments, lleis i situacions adverses-, de trobar vies de reconstrucció personal i col·lectiva que obrin de nou l'horitzó de possibilitat de ser en el món d'una manera digna. Diu Hannah Arendt que es tracta d'una recerca constant per trobar l'equilibri sempre dinàmic entre ser realista i, alhora, confiat amb els altres. Confiar que cada persona, cada comunitat, té sempre oberta la possibilitat de fer un gest d'amor i de llibertat que ens sorprengui!

Ser confiats i esperançats no es pot forçar, però sí que es pot alimentar i practicar en comú. Em ve al cap la pregunta directa que els educadors feien als infants en situació de carrer al Brasil quan els anaven a trobar: "i tu, quin desig tens, què t'agradaria ser?" Jo que pensava que abans que res calia cobrir les necessitats bàsiques de menjar, dormir, abrill i empara per a uns infants que dormen al carrer, esnifen cola per fer passar la fam, que són esquer de màfies que els utilitzen...però vaig aprendre que calia presència pacient fins que eren capaços de respondre per ells mateixos i, llavors, es movien. La pregunta desvetllava el desig, i el desig interior iniciava el procés de canvi.

Penso també en les feministes africanes, de qui vaig aprendre que el mot "cultura" està relacionat amb "tenir amplitud de visió"; tenir els ulls oberts a allò que passa al meu voltant i albirar horitzó. La cultura, per a la societat ioruba, es medeix per la capacitat de crear xarxes i empatia amb els altres. Paulo Freire i tots els qui treballen a les perifèries i amb col·lectius vulnerables, subratllen com és d'important trobar-se per parlar, debatre, pensar junts i prendre consciència. Trobar maneres de descolonitzar el pensament, de generar coneixement a partir de la pròpia experiència i des de l'entorn on estan passant les coses, per evitar que les solucions vinguin imposades des de fora. Per tant, augmentar la participació democràtica des de baix i multiplicar els espais de debat, de recerca i de diàleg, impulsa la governança local i el desenvolupament comunitari.

I per acabar, voldria invocar la potència que pot tenir aprendre a demanar perdó i a perdonar, tant per fer desinflar discursos d'odi, com per facilitar processos de renaixement i restitució de vincles. Més enllà del càstig, la revenja, la humiliació pública o una pena, el perdó s'entén des del cristianisme com un gest generós que implica "cancel·lar, deixar anar, deixar córrer". És un tall disruptiu de tornar mal per mal i una aturada de l'escalada de violència que ha de sorgir del cor. El perdó no és tolerar

ni rentar la imatge, però. Tampoc és oblit. El perdó és un acte performatiu que visualitza el reconeixement d'allò que ha passat, hi ha d'haver un penediment públic, i un gest que restauri el vincle. Per això el perdó tampoc es pot forçar. És voluntari i necessita unes condicions, però ens cal saber quan convé acompanyar processos de reconciliació, o bé si, al contrari, convé que la ràbia de les víctimes s'expressi i faci de mirall als explotadors. Discernir els moments històrics en què cal una acció o una altra és creure en l'esperança que les víctimes d'aquest món seran restituïdes.

Aquesta tardor, en què reivindicuem el 25N contra totes les formes de violències contra les dones, i en aquest temps d'Advent i Nadal, que ens serveix per prendre consciència, demanem de ser humils, persistents, esperançats, confiats i solidaris, en la construcció de la PAU.

Text escrit per **NEUS FORCANO i APARICIO**,
Filòloga i teòloga, sòcia del Col·lectiu Dones en l'Església

*Text aportat per Justícia i Pau de Girona,
per a la reflexió de grups i moviments, i
a les Caminades i Rutes per la Pau de les comarques gironines 2021-22*